

IV SA/Wa 1465/12 - Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie

LEX nr 1709672

Wyrok

Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie

z dnia 29 listopada 2012 r.

IV SA/Wa 1465/12

UZASADNIENIE

Skład orzekający

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie w składzie: Przewodniczący Sędzia WSA Łukasz Krzycki (sprawozdawca), Sędziowie Sędzia WSA Agnieszka Łapieś-Rosińska, Sędzia WSA Anna Szymańska, Protokolant sekr. sąd. Marek Lubasiński, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 29 listopada 2012 r. sprawy ze skargi A.B. na decyzję Wojewody (...) z dnia (...) czerwca 2012 r. nr (...) w przedmiocie aktów stanu cywilnego

Sentencja

oddala skargę.

Uzasadnienie faktyczne

Decyzją z (...) czerwca 2012 r. Wojewoda (...) utrzymał w mocy, na podstawie art. 138 § 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.), zwanej dalej "k.p.a.", decyzję Kierownika Urzędu Stanu Cywilnego Miasta W. z (...) kwietnia 2012 r., która odmówiono wpisania do aktu urodzenia, wzmianki polegającej na zastąpieniu imienia i nazwiska rodzowego ojca p. A.B. "J. M." imieniem i nazwiskiem rodzowym "I. M."

W uzasadnieniu decyzji opisując przebieg sprawy wskazano, że na wniosek p. A.B. zostało wszczęte, postępowanie administracyjne w przedmiocie wpisania do aktu urodzenia nr (...), sporządzonego w Urzędzie Stanu Cywilnego Miasta W., na nazwisko A.M. (po zmianie nazwiska M.) wzmianki polegającej na zastąpieniu imienia i nazwiska rodzowego ojca "J. M." wpisem "I. M.". Wnioskodawczyni żądanie swoje oparła na wydanym przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Państwa (...) świadectwie zmiany nazwiska i imienia przez p. J.M. na "I. M." w dniu (...) grudnia 1956 r. Organ I. instancji wezwał stronę do wyjaśnienia, czy jej ojciec - p. J.M. - w dacie dokonania zmiany swoich danych osobowych posiadał obywatelstwo polskie, a ta odmówiła udzielenia przedmiotowych informacji. Kierownik USC Miasta W. zwrócił się więc w tej sprawie do Wojewody (...), który wskazał, że p. J.M. nie figuruje w zgromadzonym przez (...) Urząd Wojewódzki rejestrze osób, które zrzekły się lub utraciły obywatelstwo polskie. Nie oznacza to jednak, że (...) grudnia 1956 r. ww. był obywatelem polskim. Organ I. instancji wezwał stronę, aby wystąpiła o wydanie decyzji w przedmiocie obywatelstwa jej ojca a wobec nie podjęcia czynności w tym zakresie złożył wniosek o stwierdzenie posiadania lub utraty obywatelstwa polskiego przez p. J.M. do Wojewody (...). Wojewoda odmówił wszczęcia przedmiotowego postępowania z urzędu. Jednocześnie poinformował Kierownika USC (...), że p. J.M. (poprzednio "I. M.") uzyskał (...) lipca 1948 r. poświadczenie obywatelstwa polskiego, wystawione przez Starostę Grodzkiego

(...). Przy czym nie odnaleziono jego nazwiska w rejestrze osób, które występowały o zezwolenie na zmianę obywatelstwa, ani w rejestrze osób, które utraciły lub zrzekły się polskiego obywatelstwa. Ponadto wynik badania akt zgromadzonych w sprawie poświadczenia obywatelstwa polskiego p. A.B. pozwala na stwierdzenie, że jej ojciec posiadał obywatelstwo polskie co najmniej do dnia uzyskania przez nią pełnoletniości, tj. do 1971 r. Wojewoda (...) do omawianego pisma załączył również kserokopię zezwolenia z (...) lipca 1946 r. na zmianę dotychczas używanego przez p. I.M. imienia i nazwiska rodowego na "J. M. ".

Uzasadniając decyzję odmowną przywołano następujące formalne i faktyczne okoliczności sprawy:

- art. 73 ust. 4 ustawy z dnia 29 września 1986 r. - Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2011 r. Nr 212, poz. 1264), zwanej dalej "P.a.s.c.", przewiduje możliwość wpisania do aktu stanu cywilnego wzmianki dodatkowej lub przypisku na podstawie innego dokumentu pochodzącego od organu państwa obcego, a niewymagającego uznania. Z treści tego przepisu wynika, że nie wymaga uznania dokument wydany przez organ obcego państwa, na podstawie którego wpisuje się do aktu stanu cywilnego wzmiankę dodatkową, o ile stanowi on: 1) orzeczenie (decyzję) innego organu państwowego, np. akty głowy państwa, decyzje organów administracyjnych; 2) odpis aktu stanu cywilnego; 3) oświadczenie złożone do protokołu w urzędzie stanu cywilnego,

- wskazane dokumenty nie mogą być przyjmowane automatycznie, ponieważ muszą spełnić określone przesłanki;

- ustawa o zmianie imienia i nazwiska (należy przyjąć, że przywołano wskazaną wcześniej w treści uzasadnienia skarżonej decyzji ustawę z 17 października 2008 r. opublikowaną w Dz. U. z 2008 r. Nr 212, poz. 1414) w art. 1 stanowi, że zmiany imienia i nazwiska może dokonać obywatel polski wyłącznie na swój wniosek na zasadach określonych w ustawie; oznacza to, że dokonanie tej czynności przez inne organy, w szczególności według obcego prawa za granicą, nie wywołuje skutków prawnych w Polsce w tym przedmiocie a orzeczenie organu państwa obcego o zmianie imienia lub nazwiska w stosunku do obywatela polskiego nie może służyć za podstawę wpisania wzmianki dodatkowej do polskiego aktu stanu cywilnego,

- w niniejszej sprawie p. A.B. do wniosku załączyła, wydany przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w (...), akt dotyczący zmiany nazwiska i imienia przez ojca p. J.H. M. na "I. M."; nie przedstawiła przy tym dowodu potwierdzającego utratę lub posiadanie przez ww. obywatelstwa polskiego w dacie dokonania zmiany danych osobowych; należy uznać, że p. J.M. (po zmianie imienia i nazwiska p. I. M.) legitymował się obywatelstwem polskim w dacie (...) grudnia 1956 r. i nie utracił, ani nie zrzekł się go prawdopodobnie aż do śmierci; w związku z tym, jako skutecznie przeprowadzoną zmianę danych osobowych można uznać tylko dotyczącą jego imienia i nazwiska, rodowego dokonaną zgodnie z ówczynie obowiązującymi przepisami prawa w 1946 r. (z "I. M." na "J. M.").

- fakt uzyskania przez p. J.M. obywatelstwa (...) nie ma znaczenia w przedmiotowym postępowaniu; zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o obywatelstwie polskim, obywatel polski w myśl prawa polskiego nie może być równocześnie uznawany za obywatela innego państwa; oznacza to, że obywatel polski posiadający równocześnie obywatelstwo innego państwa do momentu utraty obywatelstwa polskiego jest traktowany przez władze polskie wyłącznie jako obywatel polski; z tego względu dokonana przez p. J.M. w (...)

zmiana imienia i nazwiska nie wywiera skutków prawnych na gruncie prawa polskiego; tym samym nie może zostać wpisana do aktu urodzenia A.B. wzmianka polegająca na zastąpieniu imienia i nazwiska jej ojca "J. M. " imieniem i nazwiskiem "I. M.",

- podkreślono zasadę wyrażoną w art. 4 P.a.s.c., że akt stanu cywilnego stanowi wyłączny dowód zdarzeń w nim stwierdzonych; ustalenie, czy zachodzi sprzeczność pomiędzy danymi zamieszczonymi w akcie a prawdą obiektywną, możliwe jest wyłącznie na drodze sądowej; jeśli wnioskodawczym uważa, że dane zawarte w jej akcie urodzenia nie są prawdziwe, może na podstawie art. 31 P.a.s.c. dokonać sprostowania aktu przed sądem powszechnym.

W skardze na powyższą decyzję p. A.B. zarzuciła naruszenie art. 21 ust. 1 i 2, 31 w zw. z art. 33, 73 ust. 3 i 4 P.a.s.c., poprzez błędne uznanie, że nie jest dopuszczalne wpisanie do aktu urodzenia wzmianki polegającej na zastąpieniu imienia i nazwiska rodzowego ojca skarżącej "J. M." wpisem "I. M. ", a właściwym jest sprostowanie aktu w trybie postępowania przed sądem powszechnym.

Przywołano następujące okoliczności:

- zgodnie z art. 21 ust. 1 i 2 P.a.s.c. "Jeżeli po sporządzeniu aktu stanu cywilnego następują zdarzenia, które mają wpływ na jego treść lub ważność, zmiany z nich wynikające wpisuje się do aktu w formie wzmianki dodatkowej. Podstawę do wpisania wzmianki stanowią prawomocne orzeczenia sądów, ostateczne decyzje, odpisy z akt stanu cywilnego oraz inne dokumenty mające wpływ na treść lub ważność aktu",

- zgodnie z art. 73 ust. 3 i 4 P.a.s.c. "Kierownik urzędu stanu cywilnego wpisuje z urzędu wzmianki dodatkowe lub zamieszcza przypiski w akcie stanu cywilnego sporządzonym w polskich księgach stanu cywilnego na podstawie aktu stanu cywilnego sporządzonego za granicą lub na podstawie innego dokumentu pochodzącego od organu państwa obcego, a niewymagającego uznania".

- podstawę wniosku stanowiła decyzja o zmianie danych osobowych ojca skarżącej, a celem wnioskowanej czynności było usunięcie rozbieżności w imieniu i nazwisku ojca skarżącego pomiędzy umiejscowionym aktem urodzenia i małżeństwa; bez dokonania tej czynności Skarżąca - posiadająca poświadczenie obywatelstwa polskiego - nie może skutecznie wystąpić o wydanie polskiego paszportu,

- bez znaczenia dla pozytywnego rozpatrzenia wniosku pozostaje kwestia posiadanego przez ojca wnioskodawczyni obywatelstwa; ustawa bowiem nie przewiduje takiej przesłanki; ponadto, jak wskazywano w trakcie postępowania, nie istniała prawna możliwość dokonania przez p. I.L. (dawniej "J. M.") w Polsce administracyjnej zmiany imienia i nazwiska w trybie ustawy z 2008 r. z powodu jego śmierci - nie jest także pewne czy zamierzałby w ogóle kiedykolwiek występować o zmianę danych osobowych; imię i nazwisko, jako dobra osobiste mogą zostać zmienione wyłącznie na wniosek osoby bezpośrednio zainteresowanej, w trybie przewidzianym przez ustawę,

- błędne jest stanowisko Wojewody, iż w niniejszej sprawie właściwym trybem postępowania jest wystąpienie do sądu powszechnego o sprostowanie aktu urodzenia; zgodnie z art. 31 w zw. z art. 33 P.a.s.c "Akt stanu cywilnego podlega sprostowaniu w razie błędnego lub nieścisłego jego zredagowania"; akt urodzenia skarżącej został sporządzony (...) maja 1953 r.; w chwili sporządzenia zawierał rzeczywiste dane osobowe ojca, którymi się wówczas posługiwał; p. J.M. dokonał bowiem zmiany danych osobowych na "I. M." dopiero (...) grudnia 1956 r.; stąd też w akcie małżeństwa skarżącej zawartego (...) lipca 1978 r. w (...) wpisano nowe imię ojca I. (w stanowiącym podstawę umiejscowienia (...) akcie małżeństwa

brak było nazwiska ojca; stąd po transkrypcji nazwisko ojca M. też nie zostało wpisane),
- w związku z powyższym nie można mówić o błędnym sporządzeniu lub nieściśłym zredagowaniu aktu urodzenia w rozumieniu art. 31 P.a.s.c., podlegającym sprostowaniu w postępowaniu przed sądem powszechnym,
- skarżąca w pełni podziela zapatrywanie prawne Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie, który w analogicznym stanie faktycznym i prawnym uwzględnił skargę strony, uchylając decyzję Wojewody (...) i Kierownika USC (IV SA/Wa 466/12).
W odpowiedzi na skargę Wojewoda (...) wniósł o jej oddalenie podtrzymując stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji.

Uzasadnienie prawne

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie zważył, co następuje:

Skarga, jako niezasadna podlega oddaleniu, ponieważ zaskarżona decyzja nie narusza prawa w stopniu uzasadniającym jej uchylenie.

W rozpoznawanej sprawie nie są sporne okoliczności faktyczne. Strona - także na etapie wniesienia skargi - nie kwestionowała ustaleń organu, że jej ojciec nie utracił obywatelstwa polskiego (brak na te okoliczność dowodów) oraz że nie dokonał zmiany nazwiska na "I. M." według prawa polskiego (ustalono jedynie, że zmienił je z "I. M." na "J. M." w 1946 r.).

Trafnie, wobec wskazanych uwarunkowań, organ administracji wywiódł, że brak było podstaw do dotkania wnioskowanego wpisu w aktach stanu cywilnego. Ponowne przytaczanie wcześniej zreferowanej pełnej argumentacji w tym zakresie jest zbędne. Jak trafnie wywiódł organ, wobec nie dokonania skutecznie zmiany - w świetle prawodawstwa polskiego - nazwiska i imienia przez obywatela polskiego nie było przesłanek ku dokonaniu odnośnych wpisów w polskich aktach stanu cywilnego. Należy podkreślić, że brzmienie art. 73 ust. 4 P.a.s.c. wskazuje na uznaniowy charakter dokonywania wpisu (użycie wyrazu może), w przeciwieństwie do obligatoryjnego obowiązku wskazanego w poprzedniej jednostce redakcyjnej tego artykułu. Wobec uznaniowego charakteru wprowadzania wpisu zasadna była ocena, że jednym z kryteriów przemawiającym za realizacją wnioskowanej czynności powinna być ocena, czy zasadne jest uzupełnienie danych w prowadzonej urzędowej dokumentacji. Skoro przeprowadzona za granicą zmiana nazwiska nie jest skuteczna w polskim porządku prawnym, zamieszczanie stosownej informacji o tym zdarzeniu nie ma uzasadnienia. Nie może mieć kluczowego znaczenia, że konkretny wnioskodawca jest faktycznie zainteresowany dodaniem określonej informacji w aktach stanu cywilnego, z uwagi na pewne uwarunkowania faktyczne (potrzeba dowiedzenia określonych faktów w innym postępowaniu przed innym organem). Organ administracji, mając na uwadze słuszny interes strony, ma mieć równocześnie przed oczami interes publiczny (art. 7 k.p.a.), który przemawia za tym, aby w krajowych dokumentach urzędowych zamieszczać (co do zasady) wyłącznie wzmianki o czynnościach istotnych w świetle polskiego porządku prawnego - urzędowe rejestry nie mogą wszak służyć rejestracji wszelkich zdarzeń. Wyjątki od tej zasady musiałyby zostać jednoznacznie wskazane przez prawodawcę. Tego rodzaju normą szczególną nie jest przy tym także art. 73 ust. 3 P.a.s.c., choć w jego świetle dokonanie pewnych wpisów wobec wystąpienia określonych warunków formalnych (przesłanie dokumentów w wykonaniu konkretnej umowy) jest obligatoryjne. I w tym bowiem przypadku, o tym które wpisy mają doniosłe znaczenie, przesadzają stosowne normy - umowy międzynarodowe, których Polska jest stroną.

Wobec wskazanych uwarunkowań nie jest trafny zarzut naruszenia art. 73 ust. 4 P.a.s.c. Nie zasadne są też podniesione w skardze zarzuty, z następujących przyczyn:

- nie trafny jest zarzut naruszenia art. 73 ust. 3 P.a.s.c.; regulacja ta bowiem nie miała w sprawie w ogóle zastosowania; po pierwsze nie doszło do przekazania odpisu stanu cywilnego w ramach wykonania umowy międzynarodowej; po wtóre zamieszczenie wzmianki o zmianie nazwiska nie jest następstwem sporządzenia określonego aktu stanu cywilnego, w rozumieniu P.a.s.c.; w myśl tej ustawy akty te dotyczyć mogą wyłącznie następujących zdarzeń - urodzenia, śmierci i zawarcia małżeństwa (art. 2 zd. 1); fakt zmiany nazwiska nie jest zdarzeniem potwierdzanym w polskim porządku prawnym poprzez sporządzenie aktu stanu cywilnego;

- nie znajduje w sprawie także zastosowania przywołany w skardze art. 21 ust. 1 i 2 P.a.s.c.; mając na uwadze systematykę P.a.s.c. przepisy zamieszczone w art. 73 ust. 2-4 w rozdziale 8 zatytułowanym "Szczególne wypadki rejestracji stanu cywilnego", mają charakter norm szczegółowych w stosunku do generalnych zasad zamieszczania wzmianek (w rozumieniu przywołanego art. 21 ust. 1 i 2) i przypisków (art. 21 ust. 3) w aktach stanu cywilnego; wskazane regulacje art. 73 normują tę samą tematykę - tj. określają przypadki zamieszczania wzmianek i przypisów w polskich aktach stanów cywilnego, lecz w sposób bardziej kazuistyczny; wynika stąd, że wolą prawodawcy było szczególne, odmienne uregulowanie danego zagadnienia - gdy chodzi o warunki uwzględniania dokumentów pochodzących od organów państw obcych (jak w danym przypadku); regulacje w tym zakresie należy uznać za całościową, a więc wskazane w niej przypadki wyczerpują zagadnienie dopuszczalności zamieszczania wzmianek (przypisów), co zamyka możliwość sięgania do ogólnych zasad wskazanych w art. 21; w innym przypadku zamieszczenie wskazanych norm art. 73 ust. 2-4 nie byłoby racjonalne lub ewentualnie wskazywane w nich przesłanki powinny być poprzedzone sformułowaniami "w szczególności", "między innymi" "na przykład" itp.,

- jak wskazano, nie ma w sprawie kluczowego znaczenia okoliczność, że Strona w istocie była zainteresowana zamieszczeniem określonej wzmianki, gdyż mogłoby to ułatwić dowodzenie konkretnego faktu w innym postępowaniu - o wydanie paszportu (wykazanie, że jest córką obywatela (...), który posługiwał się w tym państwie określonym imieniem i nazwiskiem); należy jednak mieć na uwadze, że akty stanu cywilnego nie są dokumentami służącymi dowodzeniu wszelkich okoliczności dotyczących danych osobowymi osób (np. jak tu - co do zmian nazwiska rodzica dziecka - niepociągającego żadnych skutków w świetle wewnętrznego porządku prawnego w Polsce), lecz dotyczą jedynie faktów: urodzenia, zawarcia związku małżeńskiego i śmierci.

Ze wskazanych przyczyn Sąd orzekając w danym składzie nie podziela poglądów wyrażonych w uzasadnieniu nieprawomocnego orzeczenia IV SA/Wa 466/12. Jak odnotowano wyżej, art. 21 P.a.s.c. nie znajduje w sprawie zastosowania. Nie odnoszą się do niniejszej sprawy także tezy wyrażone w orzecznictwie Sądu Najwyższego w kwestii znaczenia ekwiwalentności aktów stanu cywilnego, czy pochodnego charakteru transkrypcji (postawienie SN III OSK 380/2006 publ. LEX nr 457689). Zmiana nazwiska nie jest bowiem zdarzeniem objętym rejestracją w ramach sporządzania aktów stanu cywilnego.

Zasadnie natomiast podniesiono w skardze, że mylne są zawarte w uzasadnieniu skązonego orzeczenia sugestie organu administracji, jakoby późniejsza zmiana nazwiska przez ojca skarżącej mogła stanowić podstawę sprostowania, w rozumieniu art. 31 P.a.s.c., do czego

właściwe są sądy powszechne (art. 33 ustawy). Mylna ocena w tym zakresie nie ma jednak wpływu na zasadność rozstrzygnięcia. Trafnie również zauważono w skardze, że wskazując wymaganą procedurę zmiany nazwiska mylnie przywołano jedynie akt obowiązujący obecnie (ustawa z 2008 r.). Należało wskazać również akt, który winien mieć zastosowanie dla zapewnienia skuteczności - w polskim porządku prawnym - czynności ojca skarżącej dokonanej w 1956 r. - ustawę z dnia 15 listopada 1956 r. o zmianie imion i nazwisk (Dz. U. z 1956 r. Nr 56, poz. 254). W sprawie jest jednak bezsporne, że ojciec skarżącej nie uczynił zadość wymaganiom zarówno aktu z 1956 r. jak i 2008, a brzmienie ich artykułów oznaczonych numerem 1 jest analogiczne. Dokonana stąd kiedyś, według prawa (...), zmiana imienia i nazwiska jest bezskuteczna wobec organów państwa polskiego, co wynika również z art. 2 ustawa z dnia 15 lutego 1962 r. o obywatelstwie polskim (zarówno w wersji opublikowanej w Dz. U. z 2000 r. Nr 28, poz. 353 z późn. zm. jak i poprzednich). Z kolei ustawa z dnia 8 stycznia 1951 r. o obywatelstwie polskim (Dz. U. z 1951 r. Nr 4, poz. 25) obowiązująca na dzień zdarzenia (zmiana imienia i nazwiska - 1956 rok) wykluczała, co do zasady posiadanie innego obywatelstwa przez obywatela polskiego. Nie można stąd analogicznie uznać, aby za skuteczne mogły być uznawane czynności podejmowane przez ojca skarżącej przed organami obcych - państwa według ich prawa, w świetle polskiego porządku prawnego.

W tym stanie rzeczy Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie, na podstawie art. 151 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2012 r. poz. 270), orzekł jak w sentencji wyroku.